

УДК 378.046.4

Оксана Трухан, асистент кафедри англійської філології Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

Юлія Ловчук, асистент кафедри англійської філології Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

ІНШОМОВНА ОСВІТА В КОНТЕКСТІ ЗАСАД ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО РОЗВИТКУ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У СФЕРІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

У статті розглянуто іншомовну освіту в контексті засад державної політики щодо розвитку англійської мови у сфері вищої освіти. Проаналізовано документ “Методичні рекомендації щодо забезпечення якісного вивчення, викладання та використання англійської мови у закладах вищої освіти України” крізь призму теорії і практики іншомовної освіти. Схарактеризовано пілотний проєкт “Шкільний учитель нового покоління”, який успішно упроваджено в низці закладів вищої освіти, зокрема й у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника. Наведено приклади освітніх стратегій іншомовної освіти, які слугують забезпеченню якісного вивчення, викладання та використання англійської мови у закладах вищої освіти України.

Ключові слова: англійська мова, заклади вищої освіти, іншомовна освіта, проєкт “Шкільний учитель нового покоління”, комунікативна компетентність, майбутній учитель англійської мови, здобувач вищої освіти, Школа поліглотів, Університет обдарованої дитини.

Літ. 15.

Oksana Trukhan, Assistant Professor at English Philology Department, Vasyl Stefanyk Precarpathian National University

Yuliia Lovchuk, English Instructor of the English Philology Department, Vasyl Stefanyk Precarpathian National University

**FOREIGN LANGUAGE EDUCATION IN THE CONTEXT OF THE
PRINCIPLES OF STATE POLICY ON THE DEVELOPMENT OF THE
ENGLISH LANGUAGE IN HIGHER EDUCATION**

This article examines foreign language education in the context of the principles of state policy on the development of the English language in higher education. The document “Methodological Recommendations for Ensuring the Quality of Learning, Teaching and Use of the English Language in Higher Education Institutions of Ukraine” is analyzed through the prism of the theory and practice of foreign language education. It is emphasized that foreign language education is a priority task of the educational policy of Ukraine. The process of foreign language education is ensured by the key principles of the draft law “The Use of the English Language in Ukraine”, developed by the Ministry of Education and Science of Ukraine together with the British Council in Ukraine “Methodological Recommendations for Ensuring the Quality of Learning, Teaching and the Use of the English Language in Higher Education Institutions of Ukraine”, recommendations of the Council of Europe of May 22, 2018 on the key competencies for language learning throughout life, etc.

The conclusion is made that the study of English in higher education institutions (HEIs) will ensure the complete and holistic formation in future teachers of the need to master the English language as a means of communication, cognition, self-realization, social adaptation in a multicultural environment, as an important means of increasing their own competitiveness in the educational services market during economic and social European integration. The pilot project “New Generation School Teacher” is characterized, which has been successfully implemented in a number of HEIs, including Vasyl Stefanyk Precarpathian National University. Examples of educational strategies for foreign language education (author’s experience of using coaching technologies at the University for Gifted Children, which operates at Vasyl Stefanyk Precarpathian National University), which serve to ensure the quality of learning, teaching and the use of the English language in higher education institutions of Ukraine, are given.

Keywords: *English language, higher education institutions, foreign language education, “New Generation School Teacher” project, communicative competence, future English language teacher, higher education student, School of Polyglots, University for Gifted Children.*

Актуальність проблеми. Сьогодні іншомовна освіта в Україні набуває особливого статусу з огляду на державну політику щодо розвитку англійської мови в галузі вищої освіти. Засобами англійської мови, окрім іншого, забезпечується прагнення українських здобувачів освіти до інтернаціоналізації, академічної й освітньої інтеграції в межах Європейського Союзу, певним чином забезпечується конкурентоспроможність учених та випускників закладів вищої освіти (ЗВО) у світовому вимірі, створюється

ефективна основа для міжнародного й міжкультурного взаєморозуміння, донесення до світової спільноти інформації про російську агресію, урешті, знання англійської мови – пріоритет внутрішньої політики, зокрема й освітньої, підвищення якості освітніх послуг у сфері вищої освіти.

Міністерство освіти і науки України (МОН України), згідно з документом “Концептуальні засади державної політики щодо розвитку англійської мови у сфері вищої освіти”, розробленим спільно з Британською Радою, та відповідно до ключових принципів законопроекту під назвою “Про застосування англійської мови в Україні”, а також рекомендацій Ради Європи (РЕ) з мовної освіти (CEFR) та Європейської довідкової рамки ключових компетентностей для навчання протягом життя, випрацювало й затвердило Наказом від 25.07.2023 за № 898 “Методичні рекомендації щодо забезпечення якісного вивчення, викладання та використання англійської мови у закладах вищої освіти України”, які “враховують завдання сучасної іншомовної освіти, модернізаційні процеси в освітньому просторі України, національні пріоритети з удосконалення викладання, вивчення та використання англійської мови, потреби учасників освітнього процесу” [2].

Документ “Методичні рекомендації щодо забезпечення якісного вивчення, викладання та використання англійської мови у закладах вищої освіти України” розроблено з урахуванням і “національних цілей удосконалення викладання, вивчення та використання англійської мови, нагальних потреб учасників освітнього процесу”, у ньому “закладено максимальний потенціал їх застосування у повоєнний період відновлення країни”, водночас такі чинники, як підтримка міжнародних партнерів, участь у міжнародних проєктах, максимальне застосування наявного потенціалу уможливають використання рекомендацій і під час військового стану [5].

“Методичні рекомендації щодо забезпечення якісного вивчення, викладання та використання англійської мови у закладах вищої освіти України”, з одного боку, окреслюють перспективи розвитку англійської мови у ЗВО України, з іншого боку, є своєрідним дороговказом для тих, хто сьогодні

забезпечує іншомовну освіту: викладачів англійської мови за професійним спрямуванням, викладачів англійської мови для академічних цілей, викладачів фахових дисциплін англійською мовою, інших працівників ЗВО. Перед реалізаторами іншомовної освіти постають важливі та значущі перспективні завдання – забезпечити поступове втілення в практику вищої школи низки складних завдань: “установити рівень володіння англійською мовою – B1 для абітурієнтів; поширити єдиний вступний іспит (ЄВІ) на всі магістерські спеціальності; включити оцінювання якості вивчення англійської мови в інституційну акредитацію; визначити вимоги до системи внутрішнього забезпечення якості освіти; забезпечити наскрізне вивчення англійської мови на першому рівні (бакалавр); сприяти використанню новітніх методик з урахуванням особливостей викладання фахових дисциплін англійською мовою; забезпечити якість методичної та мовної підготовки майбутніх викладачів з урахуванням специфіки роботи у ЗВО; установити вимоги до викладачів англійської мови (рівень C) через затвердження професійного стандарту; визнати високорезультативну педагогічну діяльність рівноправною нормою кар’єрного зростання для викладачів мови; запровадити узгоджений підхід до інституційної координації викладання фахових дисциплін англійською мовою; забезпечити якість викладання фахових дисциплін англійською мовою через установлення вимог до викладачів (рівень B2, підтвердження педагогічної компетентності) у формі професійного стандарту; забезпечити створення якісних програм підвищення кваліфікації для викладачів фахових дисциплін англійською мовою; запровадити методичний супровід викладачів фахових дисциплін англійською мовою” [4].

Аналіз останніх досліджень. Проблема іншомовної освіти постійно є в центрі уваги українських дослідників (Л. Гарапко [1], Р. Мельник [6], С. Ніколаєва [7], І. Секрет [8], І. Ставицька [9], В. Чорна [12] та ін.), які актуалізують проблему підвищення рівня іншомовної комунікативної компетенції здобувачів вищої освіти, акцентують на використанні інформаційно-комунікаційних технологій у вивченні іноземних мов,

висвітлюють професіограму майбутнього вчителя іноземної (англійської) мови тощо, проте зазначену в назві статті проблему науковці не досліджували.

Мета статті – проаналізувати окремі напрями розвитку іншомовної освіти в контексті засад державної політики щодо розвитку англійської мови у сфері вищої освіти.

Виклад основного матеріалу. Реалізація державної політики щодо розвитку англійської мови у сфері вищої освіти потребує всебічного аналізу і створення механізмів її розв’язання. Як зазначають дослідники [1; 6; 7; 8; 9; 12; та ін.] та підтверджує наш педагогічний досвід, іншомовна освіта в Україні, попри певні досягнення, не відповідає сучасному соціальному замовленню, досі простежується низький рівень володіння іноземною (англійською) мовою, про що свідчать не тільки низькі результати зовнішнього незалежного оцінювання, а й результати ЄВІ, вищого рівня іншомовної підготовки потребують і випускники ЗВО, обґрунтування вимагають й такі аспекти реалізації державної політики щодо розвитку англійської мови у сфері вищої освіти, як окреслення основних напрямів розвитку іншомовної освіти на всіх її рівнях (дошкільному, шкільному, вишівському, у сфері післядипломної освіти/освіти впродовж життя), визначення механізмів керування системою неперервної іншомовної освіти, випрацювання засад удосконалення підготовки освітніх кадрів у галузі іноземних мов, уточнення чітких (покрокових) етапів її реалізації, окреслення нового науково-методологічного підходу до розвитку англійської мови у сфері вищої освіти, створення відповідного методичного забезпечення для успішної реалізації іншомовної освіти на якісно новому рівні, застосування ефективних освітніх технологій тощо.

І досі актуальними видаються міркування дослідниці С. Ніколаєвої, висловлені ще 2015 р. про ключові проблеми розвитку міжкультурної іншомовної освіти в Україні, науковиця, зокрема, радить розпочати реалізацію цього проєкту з розроблення концепції міжкультурної іншомовної освіти, де окреслити її цілі та ключові завдання, усебічно проаналізувати сучасний стан

іншомовної освіти, обґрунтувати вектори розвитку іншомовної освіти на перспективу тощо, “у цьому документі має бути обґрунтовано перехід на новий методологічний підхід, відповідний процесу становлення і розвитку особистості, здатної брати участь у міжкультурній комунікації” [7].

Результати вивчення джерельної бази [1; 6; 7; 8; 9; 12] засвідчують, що в іншомовну освіту українських ЗВО активно впроваджуються здобутки закордоння [1], освітні проєкти задля популяризації інноваційних методів викладання англійської мови, фахових дисциплін тощо. Так, Р. Мельник [6] актуалізує експериментальну програму “Шкільний учитель нового покоління” – спільний проєкт МОН України та Британської Ради, спрямований “на формування таких компетентностей майбутніх педагогів, як комунікативна, навчання впродовж життя, загальна культурна компетентність, планування професійного розвитку та життя у громадянському суспільстві”, метою якого є “апробація нової моделі “наскрізної” методичної підготовки майбутніх учителів англійської мови першого (бакалаврського) рівня вищої освіти та вчителів початкових класів (зі спеціалізацією англійська мова) освітньо-кваліфікаційного рівня “молодший спеціаліст” за інноваційною Типовою програмою”.

Аналіз передумов упровадження цього проєкту показує доречність глибокого аналізу стану іншомовної освіти на сьогоднішньому етапі її розвитку, виявлення проблем та прогалин у викладанні англійської мови, оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти тощо. Першочерговим завданням пілотного проєкту “Шкільний учитель нового покоління” стало “проведення передпроєктного дослідження задля виявлення стану викладання методики в Україні, а також у деяких інших країнах”, за результатами якого зроблено відповідні висновки [14]. Зважаючи на це, в основу експериментальної програми покладено такі принципи:

- методика викладання як ключова дисципліна підготовки майбутніх учителів. За такого підходу провідним аспектом у професійній підготовці стає

застосування знань у конкретних ситуаціях освітнього процесу, а не самі знання;

- викладання англійською мовою. Програма розроблена англійською мовою, тож викладання курсу здійснюється винятково англійською мовою; вивчення курсу методики починається в третьому семестрі, упродовж першого та другого семестрів здобувачі освіти вдосконалюють мовну і мовленнєву компетентності;

- різноманітність підходів до навчання. Програма рекомендує низку інтерактивних освітніх підходів, методів і прийомів: навчання англійської мови на основі комунікативних завдань, ситуаційні дослідження, симуляції, групові проєкти, розв'язування навчальних проблем тощо;

- доповнення курсу методики курсами з практики мови. Паралельно з курсом методики відбувається вивчення практичного курсу англійської мови, ці заняття покликані відображати ключові інноваційні принципи оновленої програми з методики навчання англійської мови;

- стандартизація основних вимог курсу. Визначається в усіх ЗВО, де здійснюється підготовка майбутніх учителів англійської мови, однакова кількість годин на курс методики, а для шістьох модулів курсу, кожен з яких охоплює комплекс методичних проблем, що присвячені важливим аспектам методичної підготовки здобувачів вищої освіти, запропоновано “стандартизовані цілі, результати учіння, специфікації оцінювання”;

- чітка періодизація шкільної практики. Здобувачі вищої освіти набувають практичного досвіду роботи в школі в процесі практики в три етапи: у третьому й четвертому семестрах студенти перебувають на шкільній практиці як спостерігачі, у наступних трьох семестрах – як асистенти шкільного вчителя, у восьмому семестрі – як практикуючі вчителі: у школі студенти проводять повноцінні уроки. Кожний із цих трьох етапів передбачає міцні зв'язки між курсом методики та шкільною практикою (майбутні вчителі виконують спеціально розроблені завдання);

- поточне оцінювання протягом курсу. Завдання для оцінювання розроблено так, щоб “підкріплювати процес навчання протягом усього курсу”, задля цього в кожному із шести модулів, що увиразнюють освітній шлях, який здобувачам вищої освіти потрібно пройти від статусу учнів, які вивчають англійську мову, до статусу вчителів, які навчатимуть її у школі своїм учням, визначено навчальні результати студентів; результати учіння перевіряють за допомогою певних завдань і через укладання портфоліо (сюди входять два чи більше завдань); відповідно підсумкове оцінювання враховує результати шкільної практики та виконаних контрольних завдань із курсу [14].

З-поміж десятка ЗВО, де, відповідно до наказу МОН України від 12 серпня 2015 року №871, у 2016-2019 рр. упроваджували пілотний проєкт “Шкільний учитель нового покоління”, був і Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника [14], зокрема кафедра англійської філології, працюючи на якій ми мали змогу не тільки апробувати цей пілотний проєкт, а постійно вдосконалювати зміст, методи та форми професійної підготовки майбутніх учителів англійської мови. 2019 р. відбулося прикінцеве оцінювання цієї експериментальної програми. Як засвідчують офіційні результати [14] та наші спостереження за освітнім процесом, проєкт “Шкільний учитель нового покоління” слугував якісній підготовці вчителів нової формації, які не тільки добре підготовлені, володіють необхідним комплексом ключових компетентностей, а й мотивовані до педагогічної праці, здатні до самовдосконалення, рефлексії власної професійної діяльності тощо.

Усі ці засадничі положення щодо професійної підготовки майбутніх учителів англійської мови, ключових позицій документа “Методичні рекомендації щодо забезпечення якісного вивчення, викладання та використання англійської мови у закладах вищої освіти України” тощо колектив кафедри англійської філології прагне враховувати в процесі вдосконалення освітньо-професійних програм (ОПП). Прикладом може слугувати Проєкт ОПП (редакція 2023/24 р.), де з-поміж запропонованих змін

до ОПП “Середня освіта (англійська мова і література)” ті, на які орієнтують згадані вище документи, вони слугують якісній іншомовній освіті [3].

Одним із викликів, перед яким постала іншомовна освіта в Україні, є навчання іноземної мови дітей з особливими освітніми потребами (ООП). Інклюзивна освіта потребує окремого методичного підходу до навчання дітей з ООП англійської мови. Актуалізовані документи [2; 4; 14; 15], державні освітні стандарти вимагають, щоб учні із ООП вивчали англійську мову, активно нею послуговувалися, використовували в процесі навчання, подальшому самостійному житті. Доцільними видаються поради словацької дослідниці І. Цімерманової [13], зокрема, авторка рекомендує таке: “варто демонструвати максимальну колаборацію; брати до уваги індивідуальний темп та режим роботи учня; використовувати мультисенсорний підхід, поєднувати візуалізацію та вербалізацію; чергувати комунікацію із фізичними вправами; обов’язково закріплювати нові граматичні структури в усних мовленнєвих вправах; нову лексику тренувати у фразях; віддавати перевагу усному мовленню; використовувати той самий шрифт і тип літер; текст повинен розміщуватись лінійно, а не у вигляді колонок; не рекомендується практикувати дослівний переклад; застосовувати глобальний метод у навчанні читання; використовувати аудіозаписи для тренування правильної вимови” [13] (більш докладно про це в нашій окремій публікації [10]).

За результатами вивчення джерел [1; 6; 7; 8; 9; 12] висновуємо: у науці немає однастайності щодо визначення поняття “іншомовна освіта”, її структури, змісту, функцій. У документі “План дій щодо створення єдиного європейського індикатора провідних компетентностей” [15] ця ключова категорія подана у вимірі трьох компонентів – лінгвістичної, соціальної та комунікативної компетентностей.

Отже, іншомовна освіта передбачає формування в здобувачів іншомовної комунікативної компетентності, що охоплює мовні та мовленнєві навички та вміння, з-поміж яких важливими є й навички соціально-психологічного характеру, що забезпечують ефективну взаємодію

між комунікантами, з різними людьми, полегшують розв'язання міжособистісних проблем тощо. Слушними є думки науковиці І. Ставицької щодо того, що необхідно “звертати особливу увагу на те, що навченість іноземної мови – лише елемент іншомовної комунікативної компетентності” і важливе значення має готовність до “осмислення соціокультурного портрету країни досліджуваної мови та її носіїв, мовний такт і соціокультурна ввічливість” [9, 284].

З огляду на це продуктивним є приклад освітнього коучингу, який здійснюється в “Школі поліглотів”, яка діє в Університеті обдарованої дитини (УОД), що створений Г. Білавич 2017 р. у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника [11]. У процесі тісної взаємодії викладачів та студентів, які як волонтери працюють у численних школах УОДу, реалізуються ідеї взаємонавчання, колективної розумової діяльності, створюється комфортне освітнє, розвивальне, виховне середовище, у якому кожен учасник мотивований на ситуацію успіху, а це значно полегшує процес формування комунікативних навичок і вмій (у нашому випадку іншомовних). Наведемо приклад однієї з освітніх стратегій іншомовної освіти, яку використовуємо в Школі поліглотів УОДу. Ідеться насамперед про створення комунікативно насиченого середовища. Так, наприклад, 2023 р. на одному з онлайн-занять у Школі поліглотів (очільник – О. Трухан) на зв'язку з юними студентами УОДу були викладач О. Трухан та студентки другого курсу (Л. Калин, Ю. Кімак та Д. Заворотюк), які вели для школярів інтерактивне заняття з України та ФРН. Під час віртуального евритуру звучала українська, англійська, польська, німецька мови, юні студенти УОДу занурювалися в іншомовне середовище, за допомогою ефективних освітніх технологій інтенсивно опановували лексику, необхідну для спілкування в чужій країні, щоб розв'язати життєві ситуації, мали змогу використати вивчені на занятті цікаві навчальні лайфхаки англійською, німецькою та польською мовами найнеобхіднішої лексики, що сприяє українському мандрівникові адаптуватися у європейській країні [11]. Такий мовний інтенсив практико

орієнтованого характеру, коли в ігровій формі створюються мовні ситуації, відбувається діалогізація мовлення, коли учасники розіграють певні соціальні ролі, уявивши себе в транспорті, у крамниці, у кав'ярні, у школі, на вокзалі, в аеропорту тощо, забезпечує формування іншомовної компетентності в здобувачів середньої освіти, для студентів як майбутніх учителів – це неоціненний педагогічний досвід, який забезпечує формування ключових компетентностей, для викладачів – це майданчик, який уможлиблює здобувачам вищої освіти використовувати набуті знання в практичній діяльності та дає підстави для створення інституту “амбасадорів” (або промоутерів) англійської мови, на що сьогодні орієнтують “Концептуальні засади державної політики щодо розвитку англійської мови у сфері вищої освіти”.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Іншомовна освіта – пріоритетне завдання освітньої політики України. На вивчення, викладання, використання англійської мови у ЗВО сьогодні проектує документ “Концептуальні засади державної політики щодо розвитку англійської мови у сфері вищої освіти”, розроблений МОН України разом із Британською Радою в Україні. Процес іншомовної освіти забезпечується ключовими принципами законопроєкту “Про застосування англійської мови в Україні”, рекомендаціями РЄ з мовної освіти від 22 травня 2018 р. щодо ключових компетентностей для навчання іноземної мови впродовж життя: навчання англійської мови у ЗВО забезпечить завершене й цілісне формування в майбутніх учителів потреби оволодіння англійською мовою як засобом спілкування, пізнання, самореалізації, соціальної адаптації в міжкультурному середовищі, важливого засобу підвищення власної конкурентоспроможності на ринку освітніх послуг під час економічної та соціальної євроінтеграції. Окрім цього, “Концептуальні засади державної політики щодо розвитку англійської мови у сфері вищої освіти” окреслюють рекомендації не тільки очільникам ЗВО, а й науково-педагогічним працівникам, які забезпечують реалізацію сучасної іншомовної освіти, зокрема, викладачам англійської мови

за професійним спрямуванням, англійської мови для академічних цілей, викладачам фахових дисциплін англійською мовою та іншим працівникам ЗВО, щодо вдосконалення процесу викладання, вивчення й використання англійської мови.

Подальшого розгляду потребують питання формування культури якісного викладання, вивчення та використання англійської мови у ЗВО.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гарапко Л.І. Концептуальні засади зарубіжної іншомовної освіти у науковому дискурсі української компаративістики. *Молодь і ринок*. 2021. № 4 (190). С. 157–162.
2. Державна політика щодо розвитку англійської мови у сфері вищої освіти. URL: osvita.gov.ua/2023/07/derzhavna-polityka-shhodo-rozvytku-anglijskoyi-movy-u-sferi-vyshhoi-osvity/
3. Запропоновані зміни до ОПП “Середня освіта (англійська мова і література)” (редакція 2023/24 р.). URL: https://kaf.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/89/2023/12/zminy-do-opp-serednia-osvita-anhlijska-mova-i-literatura_proekt-2023-24.pdf
4. Засади державної політики щодо англійської мови у вищій освіті. URL: <https://knute.edu.ua/file/NjY4NQ==/9024762ed731fd9506465b77ec7bcc12.pdf>
5. Методичні рекомендації щодо забезпечення якісного вивчення, викладання та використання англійської мови у закладах вищої освіти України. URL: <https://mon.gov.ua/>
6. Мельник Р. Іншомовна освіта в Україні: основні тенденції модернізаційних процесів. *Філологічний дискурс*. 2018. Вип. 8. С. 157–165.
7. Ніколаєва С. Ю. Міжкультурна іншомовна освіта в Україні: ключові проблеми. *Іноземні мови*. 2016. № 2. С. 3–9.
8. Секрет І. В. Іншомовна професійна компетентність: проблема визначення. URL: <http://vuzlib.com/content/view/322/84>
9. Ставицька І. В. Іншомовна компетентність: місце дефініції у термінологічному полі сучасних наукових суджень. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2013. № 4 (30). С. 280–286.
10. Трухан О. Методика та стратегії викладання іноземних мов в умовах інклюзії. *Викладання іноземних мов в Україні та за її межами: досвід і виклики*. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, Івано-Франківськ, 21–22 березня 2019 р. Івано-Франківськ: НАІР. С. 290–293.
11. Університет обдарованої дитини. URL: <https://kidsuniver.blogspot.com/>.

12. Чорна В. Особливості іншомовної комунікативної компетентності в удосконаленні фахової діяльності вчителя іноземної мови. *Калейдоскоп мов*. 2021. № 5 (200). С. 81–84.

13. Cimermanova I. English language pre-service and in-service teachers' self-efficacy and attitudes towards integration of students with learning difficulties. 2017. URL: <https://www.progressiveteacher.in/english-as-a-second-language-esl-for-inclusive-education/>

14. New Generation School Teacher. URL: <https://ngschoolteacher.wixsite.com/ngscht>

15. The European Indicator of Language Competence. URL: <https://eur-lex.europa.eu/EN/legal-content/summary/the-european-indicator-of-language-competence.html#:~:text=The%20purpose%20of%20the%20indicator,skills%20in%20each%20Member%20State.&text=The%20Commission%20proposes%20to%20give,in%20all%20the%20Member%20States>

REFERENCES

1. Harapko, L.I. (2021). Kontseptualni zasady zarubizhnoi inshomovnoi osvity u naukovomu dyskursi ukrainskoi komparatyvistyky [Conceptual foundations of foreign foreign language education in the scientific discourse of Ukrainian comparative studies]. *Youth and market*. No. 4 (190). pp. 157–162. [in Ukrainian].

2. Derzhavna polityka shchodo rozvytku anhliiskoi movy u sferi vyshchoi osvity [State policy regarding the development of the English language in the field of higher education]. URL:

osvita.gov.ua/2023/07/derzhavna-polityka-shhodo-rozvytku-anglijskoyi-movy-u-sferi-vyshhoyi-osvity/ [in Ukrainian].

3. Zaproponovani zminy do OPP “Serednia osvita (anhliiska mova i literatura)” (redaktsiia 2023/24 r.) [Proposed changes to the OPP “Secondary education (English language and literature)” (edition 2023/24)]. URL: https://kaf.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/89/2023/12/zminy-do-opp-serednia-osvita-anhlijska-mova-i-literatura_proekt-2023-24.pdf [in Ukrainian].

4. Zasady derzhavnoi polityky shchodo anhliiskoi movy u vyshchii osviti [Principles of state policy regarding the English language in higher education]. URL:

<https://knute.edu.ua/file/NjY4NQ==/9024762ed731fd9506465b77ec7bcc12.pdf> [in Ukrainian].

5. Metodychni rekomendatsii shchodo zabezpechennia yakisnoho vyvchennia, vykladannia ta vykorystannia anhliiskoi movy u zakladakh vyshchoi osvity Ukrainy

[Methodological recommendations for ensuring quality study, teaching and use of the English language in higher education institutions of Ukraine]. URL: <https://mon.gov.ua/> [in Ukrainian].

6. Melnyk, R. (2018). Inshomovna osvita v Ukraini: osnovni tendentsii modernizatsiinykh protsesiv [Foreign language education in Ukraine: main trends of modernization processes]. *Philological discourse*. No. 8. pp. 157–165. [in Ukrainian].

7. Nikolaieva, S.Yu. (2016). Mizhkulturna inshomovna osvita v Ukraini: kliuchovi problemy [Intercultural foreign language education in Ukraine: key problems]. *Foreign languages*. No. 2. pp. 3–9. [in Ukrainian].

8. Sekret, I.V. (2010). Inshomovna profesiina kompetentnist: problema vyznachennia [Foreign language professional competence: the problem of definition]. URL: <http://vuzlib.com/content/view/322/84> (data zvernennia: 20.02.2024). [in Ukrainian].

9. Stavytska, I. V. (2013). Inshomovna kompetentnist: mistse definitsii u terminolohichnomu poli suchasnykh naukovykh sudzhen [Foreign language competence: the place of definition in the terminological field of modern scientific judgments]. *Pedagogical sciences: theory, history, innovative technologies*. No. 4 (30). pp. 280–286. [in Ukrainian].

10. Trukhan, O. (2019). Metodyka ta stratehii vykladannia inozemnykh mov v umovakh inkluzii [Methods and strategies of teaching foreign languages in conditions of inclusion]. *Teaching foreign languages in Ukraine and abroad: experience and challenges*. Materialy mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii, Ivano-Frankivsk, 21-22 bereznia 2019 r. Ivano-Frankivsk: NAIR. S. 290–293. [in Ukrainian].

11. Universytet obdarovanoi dytyny [University of the gifted child]. URL: <https://kidsuniver.blogspot.com/>. [in Ukrainian].

12. Chorna, V. (2021). Osoblyvosti inshomovnoi komunikatyvnoi kompetentnosti v udoskonalenni fakhovoi diialnosti vchytelia inozemnoi movy [Peculiarities of foreign language communicative competence in improving the professional activity of a foreign language teacher]. *Kaleidoscope of languages*. No. 5 (200). pp. 81–84. [in Ukrainian].

13. Cimermanova, I. (2017). English language pre-service and in-service teachers' self-efficacy and attitudes towards integration of students with learning difficulties. URL: <https://sciendo.com/article/10.1515/jolace-2017-0002> [in English].

14. New Generation School Teacher. URL: <https://ngschoolteacher.wixsite.com/ngscht> [in English].

15. The European Indicator of Language Competence. URL: <https://eur-lex.europa.eu/EN/legal-content/summary/the-european-indicator-of-language-competence.html#:~:text=The%20purpose%20of%20the%20indicator,skills%20in%20each%20> [in English].

